

Záverečná karta projektu

Názov projektu Evidenčné číslo projektu **APVV-17-0056**

Ústava liberálno-demokratického štátu a radikalizácia politickej kultúry

Zodpovedný riešiteľ **doc. Mgr. Marek Káčer, PhD.**

Príjemca **Trnavská univerzita v Trnave - Právnická fakulta**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Trnavská univerzita, Právnická fakulta

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

Na projekte nespocoľpracovalo zahraničné pracovisko.

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

Projekt nevedol k vytvoreniu patentov, vynálezov či úžitkových vzorov.

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

KÁČER, M. – NEUMANN, J.: Materiálne jadro v slovenskom ústavnóm práve: Doktrinálny dissent proti zrušeniu sudcovských previerok. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-426-8.

KÁČER, M. – ŠAJMOVIČ, P.: Obmedzovanie slobody prejavu v radikalizujúcej sa spoločnosti. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-487-9.

KÁČER, M.: Máme právo na šírenie nenávisťi? Ratio Publica: Časopis o právni filozofii a ústavní teorii. Roč. 1, 2021, č. 2, s. 86 a nasl. ISSN: 2787-9550.

KÁČER, M. (ed.): Rozpúšťanie politických strán ako prejav militantnej demokracie. Praha: Leges, 2022 (aktuálne v tlači).

Uplatnenie výsledkov projektu

Ústava liberálno-demokratického štátu môže reagovať na radikalizáciu politickej kultúry viacerými spôsobmi. Projekt sa venoval predovšetkým právnym prostriedkom a inštitútom reakcie, ktoré majú zvyčajne represívnu povahu. Hlavné výstupy projektu ponúkajú filozofické a historické opodstatnenie daných inštitútov ako aj návod, ako ich uplatniť ústavno-konformným spôsobom. Projekt zároveň formuluje odôvodnené návrhy na zlepšenie legislatívnej úpravy a súdnej praxe. Výsledky projektu možno uplatniť pri skúmaní danej problematiky v odbore teória a dejiny štátu a práva, ústavného práva a trestného práva ako aj v niektorých odboroch politologických vied. Niektoré z výsledkov projektu možno priamo uplatniť aj v právnej praxi.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Medzi symptómy radikalizácie politickej kultúry patrí nárast podpory extrémistických strán, rozširovanie nenávisných prejavov, spochybňovanie zahranično-politickej orientácie SR a zhrubnutie politického diskurzu. Tieto symptómy sú spôsobené najmä: nárastom populizmu, ktorý je reakciou na globalizačné trendy z ostatných dekád; zlyhávaním inštitúcií v dôsledku nízkej profesionality alebo morálnej integrity ich personálu; nárastom vplyvu sociálnych sietí; a zosilnením hybridnej vojny, ktorú vedú niektoré krajiny proti západnej civilizácii. Liberálna demokracia môže týmto hrozbám čeliť buď kultiváciou vzdelania alebo primeranými reštrikciami politických práv. Projekt sa zamerával najmä na reštriktívne opatrenia, pričom jeho riešenie viedlo k týmto čiastkovým záverom: a) Stíhanie nenávisných prejavov je opodstatnené najmä v spoločnostiach, ktoré majú historickú skúsenosť s genocídou alebo v nich pretrvávajú štrukturálna diskriminácia niektorých častí obyvateľstva, pretože táto represívna politika má opodstatnenie najmä tam, kde existuje asymetrický vzťah medzi páchatelom a obeťou v kontexte ich prístupu k príležitostiam, zdrojom a moci. b) Udržateľnosť represie proti šíreniu nenávisi nezávisí iba od textácie príslušných pravidiel, ale aj od celkovej úrovne inštitucionálneho prostredia, c) Primeraná represia šírenia nenávisi nevyučuje racionálnu diskusiu o nenávisných posolstvách. Správny pomer medzi represívnymi a nerepresívnymi metódami potláčania nenávisi je závislý aj od úrovne vyspelosti príslušnej demokracie a občianskej spoločnosti. d) Usudzovať na neúčinnosť inštitútov militantnej demokracie z historických príkladov jej zlyhania vo Weimarskej a Československej republike nie je presvedčivé z dôvodu osobitných historických okolností, v ktorých sa tieto krajiny nachádzali. e) V prvej československej republike sa inklinácia k subverzii prekrývala s príslušnosťou k národnostným menšinám podporovaným cudzími vládami. Ochrana menšinových práv a inklúzia menšín do procesov spoločného rozhodovania je najlepšou prevenciou proti ich radikalizácii. f) Zákonodarca by mal rozšíriť okruh subjektov aktívne legitimovaných na podanie návrhu na rozpustenie politickej strany. g) Zákonodarca by mal presnejšie vymedziť dôvody rozpustenia politickej strany a explicitne ich spojiť s ochranou tých najdôležitejších ústavných hodnôt. h) Rozpustenie parlamentnej politickej strany by malo byť spojené so stratou poslaneckého mandátu tých osôb, ktoré do parlamentu kandidovali na kandidátnej listine rozpustenej strany. Osobe mandát nezaniká, ak vystúpi z príslušnej strany, resp. z poslaneckého klubu, pred vynesením rozsudku vo veci. i) Politická strana by nemala byť predmetom odplatného alebo bezodplatného prevodu, ktorého cieľom je podstatná zmena názvu strany, členstva, stanov alebo personálneho obsadenia jej straníckych orgánov. j) Najvyšší správny súd by mal svoje rozhodnutia o rozpustení politickej strany opierať o dôvody, ktoré idú viac do šírky a hĺbky merita veci. k) Extrémizmus sa nedá definovať v podobe množiny nevyhnutných a dostatočných definičných znakov. Extrémizmus sa dá skôr charakterizovať v podobe výpočtu jeho typických čŕt.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

Symptoms of the radicalization of political culture include the increase in support for extremist parties, the spread of hate speech, the questioning of the Slovak foreign policy orientation and the vulgarisation of political discourse. These symptoms are caused by the rise of populism, the failure of institutions due to low professionalism or moral integrity of their personnel, the increase in the influence of social networks, and by intensifying the hybrid war waged by some countries against Western civilization. Liberal democracy can counter these threats by cultivating education or appropriate political rights restrictions. The project focused mainly on restrictive measures, while its solution led to the following partial conclusions: A) Prosecution of hate speech is justified in societies that have historical experience with genocide or in which structural discrimination persists because this repressive policy is justified especially where there is an asymmetric relationship between the offender and the victim in the context of their access to opportunities, resources and power. B) The sustainability of repression against the spread of hatred depends not only on the wording of the relevant rules but also on the overall level of the institutional environment. C) Adequate repression of the spread of hatred does not preclude rational discussion of hateful messages. The right balance between repressive and non-repressive methods of suppressing hatred also depends on the level of maturity of the relevant democracy and civil society. D) Inferring the ineffectiveness of the institutions of militant democracy from the historical examples of its failure in the Weimar and Czechoslovak Republics is not

convincing due to the special historical circumstances in which these countries found themselves. E) In the first Czechoslovak republic, the inclination to subversion overlapped with belonging to national minorities supported by foreign governments. The protection of minority rights and the inclusion of minorities in joint decision-making processes is the best prevention against their radicalization. F) The legislator should expand the range of subjects actively legitimized to submit an action to dissolve a political party. G) The legislator should more precisely define the reasons for the dissolution of a political party and explicitly connect them with the protection of the most fundamental constitutional values. H) The dissolution of a parliamentary political party should be accompanied by the loss of the parliamentary mandate of those persons who ran for parliament on the candidate list of the dissolved party. A person's mandate does not expire if he or she withdraws from the relevant party before the ruling on the matter. I) A political party should not be the subject of a paid or free transfer, the purpose of which is to substantially change the name of the party, membership, statutes or staffing of its bodies. J) The Supreme Administrative Court should base its decisions on the dissolution of a political party on reasons that go more into the breadth and depth of the merits of the matter. K) Extremism cannot be defined in the form of a set of necessary and sufficient defining features. Rather, extremism can be characterized in the form of an enumeration of its typical features.